

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies primus et secundus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1866

§. II. Supra relatæ opiniones expenduntur: quis sit S. Ilerus in Sanctæ
gestis memoratus: quæ de eadem sancta Virgine pro certis haberi queant.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73889](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73889)

AUCTORE

C. S.

* l. tota

quæ hic quoque recitantur.

In hisce illa, non Clodovei II, sed Clotarii II filia dicitur, quod placuit Cointio;

ab aliis Clodovei I filia credita est: Valesii de hisce iudicium.

Exponitur Mabillonii de ejusdem parentibus suspicio,

reges, Clotharius pater, et frater Virginis Dagoberti, divinæ voluntatis moniti, ad Enymiam magnas opes remittunt; emittit rotam in orbem late regio, et Deo per Virginem mancipatur monasterium virginum. Duo templa, alterum Deiparæ, sancto Petro alterum, Enymiam abbatissam, et virgines discipulas evocatus Mimatensis præsul beatus Hierus consecrat ritu solemniori.

15 Lectio VI. Amans Christi virgo Enymia subinde studio solitudinis in proximam se recipit speluncam, et in rerum cœlestium speculatione animum colligit. Ibi jejuniis, fletu, precibus amabilem Sponsum, Dominum Jesum, sibi et paterno Franciæ conciliat regno: ibi durum pro cubili saxum habet; ibi Virgo insons sotentibus rarum penitentiae describit exemplum; ibi Sponsus cœlestis Sponsæ loquitur ad cor; ibi angelorum frequenti fruittur alloquio; ibi beata Enymia decantatam a rege propheta Dei Sponsam effingit: Astitit regina a dextris Christi in vestitu deaurato charitatis, virtutum omnium circumdata varietate. Et fere una e primis de liliata Christianissimorum regum familia posteris domus regni virginibus, magnæ cœtu securis, studium accendit virginitalis; ut Enymia merito Davidicum carmen tribui debeat: Adducuntur Regi regni virginis post eam, et proximæ ejus afferentur tibi.

14 Abest igitur a Mimatensis Officii Lectione præcipuus, qui Mabillonio in Vita displicuit, error, quo S. Enimia Clodovei II filia, hujusque germanus frater Dagobertus dicebantur. Clotarium etiam legit Saussayus in Martyrologio suo Gallicano verbis supra datis, et huic consensit Cointius in Annalibus Francorum ad annum 628, num. 10 et sequenti, ubi Dagobertum, hujus nominis I, atque Enymiam ex eodem patre Clotario II, sed hanc ex Bertetrude, secunda ejusdem Clotarii uxore, illum ex prima, Haldetrude nomine, natos asserit; quod Mimatensis Lectio non vetat, cum in hac Dagobertus (hujus nominis I) non germanus, sed solum frater S. Enimie appelletur. Ex horum ergo opinione floruerit S. Enimia ante medium sæculum VII, cujus anno 28 Clotarius II obiit. Ejusdem sententiæ fortasse fuit auctor Martyrologii Parisiensis superius laudati, qui, licet de regni hujus sanctæ Virginis natalibus non meminerit, emortuale tamen ejusdem tempus Post (annum) 628 in margine adscripsit.

13 Sunt etiam, qui velint, S. Enymiam Clodovei I filiam fuisse, teste Hadriano Valesio Rerum Francicarum lib. xx, ad annum 634, ubi triplicem de ejusdem Sanctæ genitore opinionem sic memorat: Quidam B. Emmiam Chlodoveo, Dagoberti regis filio, natam dicunt, quæ virginitalitatem Deo devoverit, et Gabalis puellare monasterium extruxerit, ibique grandis natu decesserit ac sepulta sit, atque in pago Gabalitano Albiensi-que pridie Nonas Octob. quotannis colatur; quam alii Chlotarii Junioris, alii Chlodovei Magni, ejus proavi, liberis adnumerant. Posteriorum opinionem ibidem jam rejecerat lib. VII, ubi de Clodovei I liberis agens, Theudechildis, inquit, vel Theuchildis, non magis mihi Chlodovei filia videtur fuisse, quam Emmia, aut Emma, pridie Nonas Octobres Martyrologio Usuardi (aucto ab aliis) inserta, et sancta Emma, virgo eximie sanctitatis, filia Chlodovei regis dicta.

16 Longe ab his omnibus diversa suspicatus est Mabillonius, verbis num. 10 recitatis subdens hæc: Forte an S. Enimia filia fuerit S. Bertæ, quæ filia dicitur Ursanæ, sororis S. Bathildis,

quæ Bathildis Chlodoveo, Dagoberti filio, nupsit? Per S. Bertam hic designat sanctam hujus nominis viduam et abbatissam Blangiacensem in Artesia, cujus Vitam ab anonymo scriptam idem Mabillonius Sæculi in Benedictini parte I a pag. 451 prætermittendam censuit, eo quod dubias res non paucas, (inquit ille) ineptas quasdam, fabulosas nonnullas admisceat illius auctor; Sollerius vero noster ad diem 4 Julii, quamquam haud multo favorabilis de illa sentiret, nihilominus ob rationes, ibidem allegatas, vulgavit. Porro in hujus Vitæ cap. 4 dicitur Ursana fuisse neptis S. Bathildis reginæ, et ex illustri viro suo Rigoberto genuisse S. Bertam, hæcque Sigefrido nuptui tradita quinque filias protulisse, quarum una Emma vocabatur.

17 Deinde cap. 9 eadem Emma narratur Wacraclino, Anglo-Saxonum regi, in matrimonium data fuisse, sed indignis ab eo modis habita, dum ad matrem revehitur, in mari mortua esse. Tota itaque Mabillonii suspicio unica tam subleste Vitæ vocula Emma, unde Enimia fieri potuerit, imittitur, refragantibus ceteris omnibus quæ tam in hujus sanctæ Virginis, quam in laudatæ S. Bertæ, Vitis referuntur. Quapropter ista eruditii viri suspicio nullo modo mihi verisimilis apparet. Fortasse tamen eadem non displicuerit Castellano, cum hic in Martyrologio suo Universali ad annuntiationem S. Enimie hodiernæ sæculum VIII in margine adscripserit, circa cujus sæculi annum 25 S. Bertam obisse, statui Sollerius noster loco mox citato. Ad aliorum igitur opiniones redeamus.

§ II. Supra relatæ opiniones expenduntur: quis sit S. Hierus in Sanctæ gestis memoratus: quæ de eadem sancta Virgine pro certis haberi queant.

Ex tam vario scriptorum relato sensu facile colligit lector, nullum exstare antiquum monumentum, ex quo erui possit, quo S. Enimia patre nata sit; quamquam illi omnes (si Mabillonium aliter suspicantem exceperis) eam ex regia Merovingorum stirpe progenitam velint. Qui Clodoveum I ei patrem assignant, nulla prorsus ratione succiuntur; qui Clodoveum II, ac simul Dagobertum germanum fratrem tribuunt, sequuntur ejusdem Sanctæ Vitam, quam mendis et erroribus referentam vocat Mabillonius; nec alium poterunt Clodovei II filium Dagobertum assignare, qui S. Enimie fuerit frater germanus. Quam ob rem, si regni e Merovingis natales Enimie omnino adjudicandi sint, præferenda est sententia eorum, qui cum Mimatensis Officii Lectione ejusdem patrem dicunt Clotarium II, fratrem vero Dagobertum; hunc enim, ejus nominis primum, Clotarii II filium fuisse, extra omnem controversiam est; nec falsi convinci potest, qui Enymiam ex eodem Clotario natam esse, crediderit.

19 Quam tamen antiquum ejusdem Lectionis Mimatensis primæ scriptori monumentum præluxerit,

quæ minima fundata apparet.

E

F

Forte Sanctæ pater fuit Clotarius II.

quod tamen nescimus, quam antiquo asseratur testimonio.

A xerit, quis dicat. Equidem vetustiore S. Enimie memoriam non reperi, quam medio sæculo x in charta donationis Stephani, Mimatensis episcopi, ex Mabillonio inferius recudenda; ex qua tamen nihil aliud novimus, quam eo tempore fuisse in Mimatensi diocesi locum quemdam, antiquitas Burlatis dictum, fundatum in honorem beatæ Dei Genitricis Mariæ, in eoque tunc requievisse corpus beatæ virginis Enimie, quem tunc temporis per incuriam et sæcularem cupiditatem male direptum, adeo ut, inopia exigente, religionis status inibi penitus annullatus videretur, curante laudato Mimatensi episcopo, Dalmatius, S. Theofredi abbas, restituendum, ac Prioratus titulo Calmelicænsi monasterio annectendum admisit. Verum hinc nihil de hujus Enimie stirpe, ætate, qua floruit, gestis vitæque genere, ceterisque huc spectantibus, præter cultam ab illa virginitatem, et ejusdem sacri corporis, eodem in loco servati, antiquam venerationem, novimus.

Nihil etiam huc conferre possunt Acta S. Ileri,

20 Nihil etiam plus, imo minus scitur de S. Ilero, Hilero, Islero atque Isero nonnumquam etiam appellato, qui duplicem ab Enimia conditi monasterii ecclesiam dedicasse, atque ipsam sanctam Virginem abbatissam instituisse, in Vitis narratur. Ilerus hic suum etiam inter Mimatensis ecclesie Propria Officium ritus duplicis habet ad diem 1 Decembris, in cuius Lectione v pauca hæc de illa legere est: Hujus (S. Ileri) precibus, virgine comitante Enymia, arido per septennium Margavillæo fonti uberes aquas Deus restituit. Hæc ibi de S. Enimia, nec plura; quæ unde fortassis accepta esse videantur, mox dicam. Ilerus ipse ex solo cultu suo, Vitisque S. Enimie notus est, neque alia de causa a Dionysio Sammarthano in Catalogo Mimatensium præsulum, Agricolam inter atque S. Fredaldum vel Froaldum relatus est, quam quod S. Enimiam tunc temporis floruisse, pro comperto haberet. Juerit Dionysii verba ex tom. I Gallie Christianæ col. 87 et sequenti recensuisse.

ex solis Vitæ S. Enimie noti.

21 Sic aut ille: Locum habet pius hic præsul in Proprio Sanctorum, quos peculiari cultu veneratur Mimatensis ecclesia; duoque dies festi ejus memoriæ assignantur in Calendario, pridie Nonas Octobris et Calendis Decembris; quorum unus est Depositionis, alter Translationis. Notus est hic ex Actis S. Enymie virginis, sororis (ut aiunt) Dagoberti regis, et Clotharii II filie, quæ in pago Gabalitano, adjuvante fratre Dagoberto rege, condidit duplex monasterium, et consecrata est abbatissa a B Isero episcopo. Itaque sedebat hic præsul anno dcccxviii, quo Dagobertus regnare cœpit in tota Gallia, proindeque in Aquitania, aut annis subsequentibus; unde non antecessit Agricolam, quem anno dcccxy præfuisse, ostendimus; nempe contra Sammarthanos fratres, qui in sua Gallia Christiana aliter senserant. Dionysio hic præterrat Coitius, qui Ileri sedis tempus ex eodem S. Enimie Vita extra controversiam positum pronuntiavit. Verba illius dedimus supra num. 8. Non aliunde quoque Ilerum sibi notum fuisse, novissimæ Historiæ Occitanie scriptores Benedictini lib. vii, num 6, ubi de eodem ex S. Enimie gestis mentionem faciunt, testantur his verbis, sed Gallicis: Quod ad S. Ilerum atinet, solum novimus, ipsum ab istius regionis incolis pro Sancto honorari.

22 Non geminum, sed unicum ejusdem festum diem, ad Calendas Decembris scilicet, in sæpe

dictis Mimatensis ecclesie Officiis propriis reperio; nullum vero in Martyrologiis Castellani ac Parisiensis; forte quod tam hujus, quam istius auctoribus Iler vel Iler iste non apparuerit diversus a S. Hilario vel Hilario, ejusdem sedis episcopo, quem idem Castellanus primo ad diem 23 Septembris, ac denuo cum Romano Martyrologio ad 25 Octobris recenset. Posteriori item die Hilarium habet Martyrologium Parisiense, prætermissum ubique Ilero. Rectene, an secus, latius discuti poterit ad præcitatas Calendas Decembris; non possum tamen ea de re hic penitus silere, ratione temporis, quo S. Enimia, Ilero, ut volunt, synchrona, floruisse credenda sit. Nam si Ilerus vel Hilerus, ex Actis S. Enimie notus, diversus non sit a S. Hilario vel Hilario, in Romano atisque Martyrologiis ad diem 23 Octobris celebrato, atque in ecclesia Mimatensi eodem die culto, referenda erit ea sancta Virgo ad sæculum vi, aut pro fabulis habenda, quæ de illo in hujus Vita leguntur.

23 S. Hilarium sæculo vi Gabalorum episcopum fuisse, constat ex concilio Arvernensi, anno 553 celebrato, cui inter ceteros episcopos, apud Labbeum tom. IV Conciliorum, col. 1805 subscriptus legitur Hilarius in Christi nomine episcopus ecclesie Gabalitanæ. Ad eundem etiam scripta creditur salutatio metrica Venantii Fortunati lib. iii, num. 21, hujus Operum editionis per Christophorum Browerum. Colitur hic, ut dixi, in ecclesia Mimatensi die 25 Octobris, sed solum Officio ex Communi Confessoris Pontificis; cum Ilerus (ut pariter dictum est) tres secundi Nocturni Lectiones proprias habeat die 1 Decembris. Attamen S. Hilarii vel Hilari, Gabalitanæ episcopi, Vitam habemus ex Ms. Rubecæ Vallis, collatam cum Serenissimæ Regine Suevicæ codice 369, ex quo etiam exordium, quod in Ms. Rubecæ Vallis deerat, accepimus. Qui hanc legerit, ipsam se putabit, mutato nomine, Vitam legisse S. Ileri, qualis hæc paulo brevius exposita est in tribus hujus Officii lectionibus propriis secundi Nocturni ad diem 1 Decembris, nec ulla ratione dubitare poterit, quin aut hæc ea illa contractæ fuerint, aut ex hisce illa amplificata: tanta est inter eas conformitas.

ACTORE C. S. Mimatæ culti, sed in Castellani ac Parisiensis Martyrologiis prætermis-

forte quod hic non diversus visus fuerit a S. Hilario. E

24 Non legitur quidem in ista S. Hilarii Vita nomen Enimie; sed tamen factum ipsum, quod in Officio S. Ileri refertur, in ea etiam narratur. Juerit utriusque verba retulisse. Ileri lectio v sic habet: Hujus (Ileri) precibus, virgine comitante Enymia, arido per septennium Margavillæo fonti uberes aquas Deus restituit; Vita vero S. Hilarii sic: In villa (pro deleta sequenti voce substituta in margine est ex Ms. Regine Suevicæ vox Martravillæ) virginis proflua manans unda repente fons aruit per septem annos, omni proripsum humore sublato. Quo in loco, socia Virgine, pater (Hilarus) advenit, et preces Domino exoratus effudit: recepto mox cursu unda rediit, atque usibus hominum ubere largitate servivit. Idem, ut vides, utrobique factum est; atque aliqua etiam affinitas est inter voces Margavillæo et Martravillæ, quæ utro loco rectius expressa sit, non dispicio: id interim indubitatum est, nihil prorsus in S. Ileri Officio Mimatensi legi; quod in ea S. Hilarii Vita non legatur. Restat igitur, ut videamus, hincne, an illi, eadem Vita affecta potius credenda sit.

in cuius Vita eadem legitur, que in Officio S. Ileri. F

* I. proflue manantis undæ

25 Hunc in finem juerit etiam alterum textum contulisse. In Vita S. Hilarii hæc legere est: Cum

AUCTORE
C. S.
Ex asserto
S. Hilarii in
hujus Vita ad
Theodobertum
regem acces-
su.

Cum beatissimus (S. Hilarus) ad Theodobertum Francorum regem pro remedii commissæ sibi provinciæ festinaret, et in locum, cui Animi sensus (in margine ex Ms. Reginæ Sueciæ legitur * Arisencus) nomen est, advenisset, intempesta nocte Leo tribunus, dum prope ejus tentorium cum puero cubitaret, globum immensæ lucis a thoro ejus consurgere, aera dissecare, et ad caelos porrigi, stupenti admiratione conspexit; viros etiam quosdam cum patre (S. Hilario) loquentes audivit. Post aliquantulam moram B. Hilarus Leonem monet, uti visa reticeat, prosperitatem futuri itineris, secundique reditus celeritatem denuntiat. Interea ad regem pervenit, summa cum veneratione susceptus est, sperata præstantur, ad patriam voti compos regreditur. *Modo textum ex Mimatensi Officio Ileri audiamus.*

qui S. Ilero in
hujus Officio
pariter asse-
ritur,

26 Ad Theodobertum Francorum regem pro quibusdam negotiis commissæ sibi provinciæ festinante (S. Ilero) Arcensi intempesta nocte Leo tribunus globum immensæ lucis thoro ejus consurgere, et ad caelos ascendere, stupenti admiratione conspexit: quosdam quoque viros cum eodem patre sanctissimo colloquentes audivit. Quod beatus pontifex prophético spiritu prenoscens, tribunum admonet, ut visa reticeat, sibique futuri prosperitatem itineris denunciat. Brevi pervenit ad regem, summa veneratione suscipitur, et voti compos in patriam revertitur. *Theodobertus, in Vita S. Hilari nominatus, is ipse est hujus nominis primus Austrasiæ rex, quo consentiente, celebratum est anno 553 Arvernense concilium, cui eundem S. Hilarium subscripsisse, superius observavi. Quam ob rem iste S. Hilari ad Theodobertum regem accessus et chronologiæ et historiæ congruit.*

identur S.
Hilarii gesta
officia S. Ilero

27 Haud ita facile id dici potest de Hilari accessu ad Theodobertum, qui non alius fuisse potuit, quam Theodobertus II, anno 612 mortuus. Cointius ac Dionysius Sammarthanus Hilero in serie episcoporum Mimatensium proxime præponunt Agricolam, quia hunc synodo Remensi (anno 623 habitæ) interfuisse, tradit Flodoardus lib. II Historiæ Remensis cap. 3. Ex horum igitur opinione nondum fuerit episcopus Hilerus, regnante Theoberto II, ac propterea prædictus Hilari ad hunc accessum cum sana pugnat chronologia. Ut vero Agricolæ præponas Hilerum, nulla favet ratio, nisi hujus ad Theodobertum regem in Officio Mimatensi assertus accessus, de quo agimus. Cum igitur ex subscriptionibus concilii Arvernensis, regnante Theoberto I Austrasiæ rege celebrati, constet, Hilarium Gabalitanæ ecclesiæ anno 553 præfuisse; Hilerus autem ex solis hujus sanctæque Enimiæ dubiæ fidei Officiis notus sit, verisimillimum videri debet, S. Hilari ad Theodobertum regem accessum, qui tempori congruit, ex hujus Vita in Mimatense S. Hilari Officio, in quo ille iisdem pene semper verbis narratur, translatum potius esse, quam ex hoc in illam.

de quo proinde dubitari potest, an exstiterit unquam.

28 Idem prorsus de reliquis Hilari gestis, in eodem illo Mimatensi Officio relatis, censendum est, cum hæc, non minus, quam iste, in S. Hilari Vita pari modo legantur. Ex hisce omnibus mea mihi firmatur suspicio, S. Hilarium vel Hilarium, a Castellano auctoreque Martyrologii Parisiensis recenseri, penitus prætermissis Hilero, quod hunc, velut ex solis S. Enimiæ sublestæ fidei Vitis notum, mutato nomine, reproductum

Hilarium reputaverint. *Eo autem facilius Hilerus ab Hilario vel Hilario nasci potuit, quod hic Gallice saint Hilaire dicitur, unde Hilaire ac Latine Hiler, Hilerus ac Iler formari potuit, hæcque ex S. Enimiæ gestis, quæ ipsam vel Clodovei II, vel Clotarii II filiam faciunt, diversus videri a S. Hilario, qui concilio Arvernensi anni 553 subscripsit. Poterunt hæc (ut dixi) penitus dissecuti ad diem 23 Octobris: mihi interim non parum probabile apparet, S. Ilerum, de quo in Actis S. Enimiæ, seniore istum S. Hilarium esse, ac propterea, si admittenda sint, quæ de istius sanctæ Virginis cum Ilero in utriusque Officiis gestis leguntur, referendam esse ad sæculum VI, nec eandem posse Clodovei II, aut Clotarii II filiam, Dagobertiæ sororem reputari.*

29 Ex tam incertis Vitæ S. Enimiæ Actis, quid mirum, si etiam de ejusdem Virginis vitæ conditione, structoque ab illa monasterio cogar dubitare. In Officio suo Mimatensi dicitur illa monasterium virginum construxisse, additis eidem duabus ecclesiis, quarum una Deiparæ Virginis, altera S. Petro fuerit dicata. De uno solum monasterio unaque ecclesia mentionem facit Mabilonius ex Vita, quam legerat; alii, qui duplex illud fuisse dicunt, de altero virorum, puellarum altero interpretantur, omnesque illud in agro Mimatensi ad fluvium Tarnem situm fuisse, consentiunt, ubi scilicet hodieque superest virorum prioratus, S. Enimiæ nomine insignitus, et jam a medio sæculo x Calmeiæ abbatia subjectus, de quo plura inferius. In laudato Vitæ Ms. apographo S. Hilari, dicitur etiam hic Sanctus fidei ardore fervens monasterium prope flumen Tarne miro opere ac sumtuoso labore construxisse, in quo copiosam Fratrum multitudinem collocavit.

30 His rursus consonat Mimatense Officium S. Ileri his verbis: Fervens ardore fidei (S. Ilerus) monasterio prope flumen Tarni miro opere construendo plurimum invigilavit. Utrunvis horum antistitum S. Enimiæ convixisse malueris, fortassis de eodem monasterio ibi sermo est, de quo in Actis S. Enimiæ; maxime si hoc duplex fuerit, virorum scilicet ac virginum; quorum istud alterutri præsul ob collatam in eo condendo eidem sanctæ Virginis operam, atque in eodem administrando curam specialiter potuit adscribi. Favet certe locus, in quo S. Enimia suum, suumque S. Hilarus et Ilerus condidisse dicuntur; nec inter Mimatensis diæcesis abbatias ullum Hilari Ilerivæ monasterii vestigium in Gallia Christiana Dionysii Sammarthani reperio; sed solum inter nunc destructas abbatias Prioratum virorum, qui olim S. Enimiæ monasterium fuisse creditur; quod ipsum etiam nequeo satis certo argumento confirmare.

31 Vetustiores S. Enimiæ, ejusque monasterii, locive, in quo illius corpus quiescit, mentionem non inveni, quam medio sæculo x in charta Stephani, Mimatensis episcopi, ex Mabilonio inferius recudenda. Verum ex hac quoque dumtaxat novimus, fuisse tunc temporis in quadam diæcesis Mimatensis loco, jam antiquitus Burlatis dicto, locum fundatum in honorem beatæ Dei Genitricis Mariæ, ubi (verba Stephani sunt) requiescit corpus beatæ virginis Enimiæ; huncque locum tunc per incuriam et sæcularem cupiditatem male directum fuisse ac pene dirutum, et in quo, inopia exigente, religionis status. penitus annullatus videbatur; ac propterea a laudato Stephano episcopo donatum

D

Non satis etiam mihi constat de monasterio,

E

ab eadem Sancta condito.

F

Ex charta Stephani, Mimatensis episcopi,

* i. e. annullatus

A donatum esse Dalmatio, Calmeliacensi abbati, ut hic illum restauraret, et Fratres ibi regulariter viventes secundum normam patris Benedicti semper delegaret; idque tunc factum esse; ex quo tempore prioratus virorum nomine abbatiae Calmeliacensi hactenus parat.

ista nequeunt certe definiri;

52 Hinc discimus quidem, jam certe medio saeculo x Enimiam pro sancta virgine habitam cultamque fuisse, existisseque ibidem jam tum antiquitus sacrum locum seu monasterium, sanctissimae Dei Genitrici dicatum, in quo ejusdem sanctae virginis Enimiae corpus quiescebat; verum inde statui nequit, quae fuerit ista sancta virgo Enimia, quo genere nata, an ejusdem loci fundatrix et abbatissa, an ejusdem loci olim Religiosa incolata, an ob notam sanctitatem aliunde illuc advecta. Non magis inde novimus, fueritne monasterium illud ex primæva sua fundatione, aut priusquam in prioratum Calmeliacensis abbatiae conversum fuit, virorum, an mulierum: neutrum enim in illa charta dicitur, quamvis verisimilius videri possit, virorum fuisse saeculo x, quando monachis Calmeliacensibus, non sacris virginibus, instaurandum incolendumque traditum fuit.

B Observandum etiam est, nullum in eadem charta verbum fieri de ecclesia S. Petro dicata, quam velut alteram monasterii, sive unici, sive gemini, a S. Enimia conditi, ejusdem Mimatense Officii proprium memorat; ex quo silentio collige, aut istam S. Petri ecclesiam, quodque aliqui aiunt, secundum monasterium, numquam existisse, aut medio saeculo x neutiquam amplius superfuisse.

sed dandum aliquid traditioni est.

55 Quid pluribus immoramur? Mihi ex hactenus allegatis non satis constat de hujus sanctae Virginis regio stemmate, saeculo, quo floruit, professione Religiosa, conditioque ab ea monasterio, seu uno, seu gemino. Veruntamen cum ea, quae adversus istae disputavimus, hujusmodi non sint, quae oppositum evincant; Actaque etiam non contemnenda suos quandoque insertos errores habeant, traditioni Mimatensium aliquid concedendum puto; nec ausim Enimiae regium Merovingicum stemma, nec structum monasterium gestamque in eo virginum praefecturam abjudicare. Quod ad saeculum vero spectat, quo ipsa floruisse credenda sit, malui sextum vel septimum (utrumque dubie) aut forte vii supra in margine adscribere, tum propter incertam fidem Lectionis Officii illius Mimatensis, in qua ipsa Clotarii Junioris filia dicitur, et Dagoberti soror; tum propter ea, quae de S. Hilario seu Hilario atque Ilero vel Hilero, forte uno eodem Mimatensi episcopo, disserui.

Altera Enimia mihi omnino ignota.

54 Mabilonius, qui, ut supra vidimus, S. Enimiam, non ob defectum cultus illius, sed vel quod illam suo Ordini vindicare non posset, vel quod ejusdem Vitae typis indignas judicaret, inter Praetermissos Saeculi ii Benedictini recensens, praeter ea, quae ex prima Vita ibidem narravit, nosque ex illo descripsimus, haec etiam addidit: Denique (subintellige eadem Vita refert) Enimiam post mortem ibidem fuisse sepultam una cum cognomine ac filiola sua, eodem die defuncta, cujus corpus Dagobertus, Enimiae germanus (scilicet Dagoberti II, Sigiberti Austriae regis filius) nominis errore deceptus, in Franciam pro Germanae corpore detulerit. Ad haec ego nihil annotandum habeo, nisi secundam illam Enimiam, ejusdemque corporis translationem mihi penitus ignotas esse.

Octobris Tomus III.

§ III. Charta, per quam Stephanus, Mimatensis episcopus, locum S. Enimiae restaurandum ac possidendum Calmeliacensi abbatiae tradidit.

Cum plura de hac sancta Virgine non sciamus, subjicio hic saepe laudatam Stephani saeculo x episcopi Mimatensis donationis chartam, quod est potissimum monumentum, ex quo de vetusto ejusdem Sanctae cultu constat. Exhibet illam Mabilonius ex chartario S. Theofredi, lib. vi De Re diplomatica, inter instrumenta num. cxxxvii, unde huc transcribo. In nomine Dei omnipotentis, qui trinus est in personis, et unus in essentia. Notum sit omnibus fidelibus Christianis, tam praesentibus, quam futuris, quod anno vii regni Ludovici regis ego Stephanus, ecclesiae Mimatensis episcopus, cum pro posse providerem clerum et plebem mihi subjectam, consentienti Petro archidiacono, ac Manfredo praeposito, Ingelvinio decano, ceterisque clericis supradictae sedis, necnon fidelibus laicis, Bernardo, et fratre suo Hectore, Hugone et Petro fratribus meis, Bernardo vicecomite, Cancelino, Fredelone, Stephano, Ubone, Bertrando, Rigaldo, incidit in corde meo desiderium, ut locum, fundatum in honorem beatae Genitricis Mariae, ubi requiescit corpus beatae virginis Enimiae, quod per incuriam et saecularem cupiditatem male directum erat, et inopia exigente, Religionis status inibi penitus annullatus videbatur, in pristinum restituere statum.

AUCTOR C. S.

Locum, in quo quiescit corpus S. Enimiae, Mimatensis episcopus

E

* an qui?

* an directus?

* annullatus

56 Qua de causa dominum Dalmatium abbatem, venerabilem virum de cenobio S. Theofredi, deprecati sumus enixe, ut praefatum locum in suo dominio susciperet, et Fratres ibi regulariter viventes secundum normam patris Benedicti semper delegaret. Qui renuit, asserens, se in rebus extraneis nolle laborare, vel in alterius potestate. Nos autem animi ejus perserutantes voluntatem, hoc ab eo responsum accepimus, quod, nec ipse, nec aliquis de monachis suis, in loco illo paene diruto laboraturi essent, nisi prius firmamentum hereditarium, scilicet privilegium, satis firmum ac manibus nostris roboratum, acciperet, qualiter locellus ille per omnes succedentes generationes in potestate et dominio seu subjectione permaneret cenobii S. Theofredi martyris; et omnes abbates ejusdem monasterii per cuncta succedentia tempora haberent in potestatem illam illam cellulam secundum suam voluntatem disponere, regere, gubernare et ordinare, sive secundum Deum, sive secundum saeculum, sine ullius contradictione.

restaurandum offert Dalmatio Calmeliacensi abbati;

F

* abundat illam

57 Quod audientes, aliquandiu distulimus, haesitantes, de hoc quid ageremus; sed inito cum universo clero nostro consilio et fideli populo, cum consilio etiam et voluntate D. Reymundi marchionis, et omnium clericorum atque fidelium nostrorum, dedimus assensum secundum suam voluntatem in omnibus; ea scilicet ratione, ut quotidie, exceptis festivitibus,

qui ambo, certas conditiones pacti, Romam petunt,